

Rahab og den røde tråd. Illustration trykt af Pieter Jalhea Furnius, Holland ca. 1550-1615. © Wikimedia Commons.

Den røde tråd mellem Tamar og Rahab

Både i fortællingen om Tamar og om Rahab indgår der en rød tråd. Hvad symboliserer den? Og er der en forbindelse?

Rosanne Lieberman
Adjunkt
Aarhus Universitet

Fortællingerne om Tamar (Første Mosebog 38) og Rahab (Josvabogen 2) indeholder begge en scene, hvor en kvinde bruger en rød snor. De to røde snore og to kvinder, som bliver beskrevet som sexarbejdere, giver én lyst til at stille spørgsmålet: "Mon der er en forbindelse?" Er brugen af snorens stærke farve forbundet med Tamar og Rahabs identiteter som prostituerede "røde kvinder" eller kunne brugen henvise til noget andet? Måske kan graviditets- og fødselsritualer fra den gamle Nærorient hjælpe os til at forstå de røde tråde i fortællingerne fra Det Gamle Testamente.

Tamar og Rahab

I Første Mosebog 38 finder vi fortællingen om, hvordan Tamar snyder sin svigerfar Juda til et samleje ved at forklæde sig selv som en *zonah* (en sexarbejder). Tamar bliver gravid, og fortællingen ender med, at hun føder tvillingebrødre. Idet hånden på den ene tvilling kommer ud under fødslen, binder Tamars jordemoder en rød tråd rundt om barnets hånd, så han bliver identificeret som den ældste. Hans hånd tækker sig dog tilbage, og den anden tvilling bliver født først.

Fortællingen i Josvabogen 2 indeholder også en *zonah* og en tråd af skarlagen. I fortællingen besøger to israelitiske spioner en sexarbejder ved navn Rahab i den kanaanæiske by Jeriko. Da deres tilstedeværelse bliver opdaget af Jerikos konge, hjælper Rahab spionerne med at flygte. Som tilbagebetaling for denne handling beder hun israelitterne om at skåne hende og sin familie, når israeliternes uundgåelige indtagelse af Kanaan indtræffer. Spionerne går med på aftalen, men tilføjer, at hun skal binde en tråd af skarlagen til vinduet i sit hus for at vise, at alle husets beboere skal skånes.

Stigmatiseringen af den røde tråd

Nogle bibelforskere har foreslået, at der er en forbindelse mellem de to røde tråde i fortællingerne om Tamar og Rahab og deres roller som *zonah*. Forskerne foreslår, at den røde tråd var et velkendt symbol for sexarbejde (ligesom et "red light district" i dag), men at symbolet i begge fortællinger er blevet forvandlet til et symbol for kvindernes tilgivelse. Sådanne fortolkninger går derfor ud fra, at sexarbejde er et syndigt erhverv, der kræver guddommelig tilgivelse.

Der er dog intet grundlag for dette syn på erhvervet i selve fortællingerne. Hverken Første Mosebog 38 eller Josvabogen 2 beskriver Tamar og Rahabs sexarbejde i negative vendinger. Dette passer med lovene om kvindeligt sexarbejde i resten af Det Gamle Testamente, som kun forbyder sexarbejde for gifte kvinder og præstedøtre (Tredje Mosebog 20,10; Tredje Mosebog 21,9; Femte Mosebog 22,22). Faktisk udtrykker Ordsprogenes Bog 6,26 den vigtige sociale rolle, som sexarbejdere udfyldte, idet ordsproget vejleder unge mænd til at gå til en sexarbejder i stedet for at begå utroskab med en gift kvinde. Derudover er det tydeligt, at fortællingerne om Tamar og Rahab portrætterer kvinderne som helte, der spiller vigtige roller for israelitternes overlevelse i folkets udfordrende begyndelse. Det Gamle Testaments positive portrættering af Tamar og Rahab giver et bedre udgangspunkt for at analysere de røde tråde, som kvinderne benytter.

Skarlagen i Det Gamle Testamente og dets kulturelle omverden

Hvis man undersøger brugen af skarlagen i Det Gamle Testamente og dets kulturelle omverden, finder man ud af, at farven generelt har positive associationer – også i relation til kvinder. Skarlagen er et dyrt farvestof, som er lavet af knuste skjoldlus (*kermes*), og det var værdsat på grund af dets stærke og langtidsholdbare røde farve. I Det Gamle Testamente er det ofte forbundet med luksus og skønhed, især i forbindelse med kvinder (Anden Samuelsbog 1,24; Ordsprogenes Bog 31,21; Højsangen 4,3). Det kan man fx se, når kvindens ansigt bliver poetisk beskrevet i Højsangen 4,3: "Dine læber er som en skarlagenrød snor, din mund er yndig; din tinding bag sløret er som et bristet granatæble."

Den høje pris på skarlagen betyder dog også, at farven kunne blive et symbol på dem, som var letsindige eller undertrykkende med deres formue. I den forbindelse er fokuset ofte rettet mod kvinder eller Jerusalem, der bliver karakteriseret som en kvinde (fx Esajas' Bog 1,18; Jeremias' Bog 4,30; Klagesangene 4,5). I sådanne metaforer bliver byen, som er Jahve utro, beskrevet som en kvinde, der er sin mand utro, med det samme ord *zonah*, som altså refererer til professionelle sexarbejdere. Det er nemt at se, hvordan negative indtryk af sexarbejde har sneget sig ind i forskernes fortolkninger af fortællingerne om Tamar og Rahab, når profetiske tekster portrætterer kvindeligt seksualitet på den måde, som de gør (se også Ezekiels Bog 16; 23; Hoseas' Bog 1–3; Nahums Bog 2–3).

Der er andre forbindelser mellem kvinder og skarlagen i Det Gamle Testamente og den gamle Nærorient, som kan være mere informative i forståelsen af fortællingerne om Tamar og Rahab. For det første er skarlagen brugt til adskillige rituelle formål i Det Gamle Testamente. Det blev ikke kun brugt til at dekorere Åbenbaringsteltet, men også til at fjerne urenheder fra

en person eller et sted for at beskytte imod rituel urenhed (Tredje Mosebog 14; Fjerde Mosebog 19,11–22). For det andet er røde tråde et udbredt element i gamle nærorientalske medicinske tekster, der omhandler graviditet og fødsel. Tråde af rød uld (blandt andre ting) var ofte bundet til den gravide kvindes kropsdele for at beskytte hende og barnet imod trolddom. Muligvis symboliserede den røde farve, at den beskyttede personens livsblod, mens knuden repræsenterede en grænse, som beholdt blodet på dets rette plads. På den måde kunne røde tråde have en beskyttende funktion både i Det Gamle Testamente og den gamle Nærorient.

Tilbage til Tamar og Rahab

De nærorientalske graviditets- og fødselsritualer er særligt behjælpelige, når vi skal forstå den røde tråds funktion i fortællingen om Tamar. Den unormale rækkefølge af tvillingernes fødsel er et udtryk for en besværlig fødsel. Måske bandt Tamars jordemoder tråden af skarlagten rundt om hånden på den første tvilling for at beskytte ham imod mulig skade. I fortællingen om Rahab er den røde tråds beskyttende funktion tydelig: Ved at binde snoren i Rahabs vindue beskytter den beboerne i huset imod blodsudgydelse.

Fortællingerne om Tamar, Rahab og de røde tråde indeholder højst sandsynligt rester af rituelle handlinger og kvindelige autoriteter, som bliver genfortalt på en neutral måde uden moralsk stillingtagen. For de tidligste forfattere af Første Mosebog 38 og Josvabogen 2 var tråde af skarlagten et naturligt værktøj for kvinder som Tamars jordemoder. Forfatterne forstod også den røde snor som et uproblematisk beskyttelsesredskab, som Rahab kunne benytte for sig selv og sin familie. Der er dog senere forfattere eller redaktører af de bibelske tekster, som har forsøgt at underminere kvinders rituelle autoritet ved at fremstille kvinder, der handlede udenom den normative familiestruktur ved fx at være sexarbejdere, som syndige. Idet Det Gamle Testamente er en samling af tekster med forskellige perspektiver nedskrevet på forskellige tidspunkter, er det ikke overraskende, at det indeholder forskellige portrætteringer af fx kvinder. Nogle gange er det dog muligt at finde den røde tråd mellem to selvstændige fortællinger.

Her kan du læse mere

Scott B. Noegel, "Scarlet and Harlots: Seeing Red in the Hebrew Bible," *Hebrew Union College Annual* 87. Cincinnati 2016, s. 1–47.

Elly Teman, "The Red String: The Cultural History of a Jewish Folk Symbol," i *Jewishness: Expression, Identity, and Representation*, redigeret af Simon J. Bronner. Oxford: The Littman Library of Jewish Civilization 2008, s. 29–57.